Sosyal Bilimler Dergisi / The Journal of Social Sciences

Akademik Sosyal Araştırmalar Dergisi, Yıl: 6, Sayı: 42, Ekim 2019, s. 251-263

ISSN: 2149-0821 Doi Number: <http://dx.doi.org/10.29228/SOBIDER.39378>

Dr. Öğr. Üyesi Muhittin ÇELİK

İnönü Üniversitesi Türk Dili ve Edebiyatı Bölümü / Yeni Türk Diili

muhittin.celik@inonu.edu.tr

KAŞKAY EDEBİYATINDA MANZUM TÜRLER

ÖZ

Günümüzde büyük bir çoğunluğu konargöçer hayat tarzını terk edip yerleşik hayata geçen Kaşkaylar, zengin bir sözlü edebiyata sahiptirler. Kaşkay sözlü edebiyat ürünlerinin bir kısmı yazıya aktarılmış olsa da tamamının derlenip yazıya aktarılması, Kaşkay edebiyatı kadar çağdaş Türk edebiyatları için de büyük önem taşımaktadır.

Bu çalışmada, Oğuzcanın en güneydeki temsilcisi olan Kaşkay Türkçesinin temelini oluşturan manzum edebi türler üzerinde durulmaktadır.

Anahtar kelimeler: Kaşkay şiiri, koşma, Şah Hatayi, mâni.

IN VERSE GENRES IN KAŞKAY LITERATURE

ABSTRACT

Nowadays, most of them by leaving the way of life of settlers, Qashqaies settled, have a rich oral literature. Even if Some of the oral literature products of Qashqai have been transcribed to compile and write the whole, is of great importance for Qashqai literature as well as contemporary Turkish literature.

In this study, The literary genres that form the basis of Kaşkay Turkish which is the southernmost representative of Oghuz language are emphasized.

Key Words: Qashqah poetry, Verse, Shah Hatayi, Mâni.

Giriş

Kaşkay Türkçesi, İran'ın merkez ve güney bölgelerinde bulunan Fars (yoğun olarak bu eyalette olmak üzere), İsfahan, Buşehr, Çarmahal, Buyerahmed, Huzistan, Kirman ve Hürmüzgan bölgelerinde yaşayan Kaşkay Türkleri'nin ana dilidir. Türk dilinin tasnifinde Oğuz grubu içerisinde yer almaktadır.

Kaşkaylar, altı büyük tayfadan oluşan (Küçük Keşköllü, Büyük Keşköllü, Şeşbeyli/Şişbeyli, Farsımadan, Amele ve Dereşorlu) bir Türk topluluğu olup, Şiraz merkez olmak üzere, Huzistan'ın doğusu, Kirman'ın batısı, Asuz'un güneyinden Fars körfezine kadar olan geniş bir sahaya yayılmışlardır. Nüfusları bir milyon beş yüz binden fazla olan Kaşkayların, seksenli yıllara kadar, büyük bir çoğunluğu konargöçer bir hayat sürdürmekteydi. Gerek değişen hayat şartları ve gerekse siyasi baskılar neticesinde bugün konargöçer yaşantı büyük oranda terk edilmiştir. Günümüzde, genel olarak yerleşik hayata geçen Kaşkaykar içerisinde, yaylak hayatını devam ettiren yaklaşık yüz bin civarında bir topluluk olduğunu ve bu sayının her geçen gün azaldığını sahada yapmış olduğumuz çalışmalarda tespit ettik.

1982'ye kadar kesintilerle de olsa devam eden (1982'de Kaşkay ilhanının Firuzabad'da idam edilmesiyle tamamen dağılan) Kaşkay idari teşkilatı, Kaşkayların hem İran siyasi tarihinde hem de yaşadıkları bölgede önemli bir nüfuza sahip olmalarını sağlamıştır. Bu güçlü Türk aşireti özellikle Safeviler, Afşarlar ve Kaçarlar döneminde siyaseten güçlü bir figür haline gelmiştir. Bu güçlü İl birliğinden dolayı bölgedeki birçok Türk tayfa ve tinesi (hatta farklı etnik topluluklar da) bu birliğe dâhil olmuştur.

Kaşkay Türkçesi, bulunduğu konum itibarıyla Türk Dünyasının en güneyinde konuşulan Batı Oğuzcasının bir temsilcisidir. Ağırlıklı olarak Azerbaycan ve Anadolu Türkçesinin kelime ve ses benzerlikleri bulunsa da kendine has bazı özellikler taşımaktadır. Ayrıca Kaşkay Türkçesindeki bazı Halaçça özellikler de vardır. Bu durum, tarihi süreç içerisinde bazı Halaç unsurlarının Kaşkay İl birliğine dâhil olmalarından kaynaklanmaktadır.

Kaşkaylar ölçünlü bir yazı diline sahip olmasa da çok zengin bir sözlü edebiyat geleneğine sahiptirler. Bu sözlü geleneğin en önemli türlerinden biri de şiirdir. Şiir Kaşkayların hayatlarında önemli bir yer tutar. Neredeyse her Kaşkaylı aileden bir şaire rastlamak mümkündür. Konargöçer bir halkın acı ve tatlı hatıralarını şiire dökmekten başka bir şansları da olmamıştır. Ayrıca asanekler, atasözleri, destanlar ve bilmece de Kaşkay sözlü edebiyatında önemli bir yere sahip olup, geçmişten günümüze nesilden nesile aktararak yaşatılmışlardır. Bu sözlü Kaşkay edebiyatının en önemli taşıyıcıları aşıkler, çobanlar ve deve yayanlardır. Son yıllarda, Kaşkaylar arasında yazılı bir edebiyat oluşturma gayretleri sonucunda (amatör bir ruhla da olsa) birçok şiir, atasözü, hikâye, destan vb. yazıya aktarılmıştır.

Biz bu çalışmamızda, manzum Kaşkay edebiyatının temelini oluşturan *asanek*, *geraylı*, *koşma* ve *Şah Hatâyi* şiir türü üzerinde duracağız.

Kaşkay Edebiyatında Şiir

Olandan tâ ivletençez

Şafesde

Düzde

Dağlarda

Yadıñgdan çıñmasın laçın!

Sene Tanrı kanat vërmiş.

Evezullah Seferi (Kuçende)

Kaşkayların İranda çok uzun bir geçmişleri vardır. Bugün yoğun olarak bulundukları Fars eyaletinde de en az altı yedi yüz yıldan beri yaşadıkları bilinmektedir. Ancak yazılı edebiyat ürünlerini (17-18. Yüzyıla ait mezar taşları olsa da) 19. yüzyılın başlarından itibaren takip edebilmekteyiz. Günümüzde Kaşkay yazılı edebiyatının bilinen ilk ürünleri, Gul/Kul Oruc (1786-1844) adlı şaire aittir. Aynı dönemlerde yaşadığı tahmin edilen bir diğer Kaşkay şairi Kanberi'nin ise günümüze hiçbir şiiri ulaşmamıştır.

Şahbaz Şahbazi (Kaşkay ilhanı Melik Mansur Han'ın telkiniyle), on beş yıllık bir çalışmanın neticesinde, Kaşkay İl'inde derlediği şiirleri, *Kaşkâ'i Şiiri Yâ Âsar-ı Şu'arâ-yi Kaşkâ'i* (Şiraz 1367) adlı tezkiresinde yayımlamıştır. Bu iki bölümlük Kaşkay şairleri tezkiresinde (Gul/Kul Oruç, Ma'zun, Husrev Beg, Yusuf Ali Beg, Nimetullah, Hacı Mesih, Hemrah vs.) çeşitli Kaşkay şairlerinden bahsetmiş ve onların şiirlerinden örnekler vermiştir. Biz de bu çalışmada yer alan şiirlerden iki tanesini (Kul Oruc ve Husrev Beg'den) örnek olarak buraya aldık:

Yedi yaşar gelin olsan kız olmaz

Kız ceyrandır yerişinden bellidir.

Gul Oruc der yansın bele zamana

Saralub gül rengim dönmüş samana.

Vardur dağ yanında bir tevvar terlan

Tor koyub bendime ataydım men

Şayed nesib olsa düşe toruma

O yağı terlanı dutayudum men.

Husrev Beg

Ancak Kaşkaylar arasında bilinen en meşhur şair, Ma'zun/Me'zun mahlaslı Seyid Muhammed İbrahim'dir. Birçok Kaşkaylının ezberinde Ma'zun'dan (1830-1895) mutlaka birkaç şiir vardır. Hatta Ma'zun'un bazı beyitleri veciz söz veya atasözü şeklinde Kaşkaylar arasında yaygın olarak kullanılmaktadır. Ma'zun'un şiirlerinin pek çoğu Kaşkay ozanları tarafından ahenk ile söylenir.

Ma'zun ömrünü Kaşkayların varlığına ve birliğine adanmış büyük bir Kaşkay şairidir. Kaşkayların acılarına, sevinçlerine ve milli hislerine şiirleriyle tercüman olmuştur:

Kaşkâ'i İlini Deryâ Kıyâs İd'

Bir büyüğ 'âlemdir 'ârifiñg hâbı

¹ Şahbaz Şahbâzi, *Kaşkâ'i Şiiri ya Âsar-ı Kaşkâ'i*, Şiraz 1367, s.58.

*Haqîkat hâbunda i'tibâr olur
Göynüne dünyânunğ hub u harâbı
Perde-i gaybden âşikâr olur*

*Görseddiler bâtin gözde temâmı
Virdiler zihnime bir bir kelâmı
Kaşkâ'i iliniñ nazm u nizâmı
Bir müddet bir birden târ ü mâr olur*

*Bî-pâsı pâ-dârdır pâ-dârı bî-pâ
Bî-temennâlar olub sâhib-temennâ
Îlde bir ilhânı il begi ber-pâ
Dâîmen vuru (varu?) dost-gîrudâr olur*

*Didiler dûr yiri hub u hayâldan
Nikbet geçdi bu tâyfâdan bu ilden
Dem-a-demdir 'arş-ı evc-i celâldan
Dârâb Han kevkebi âşikâr olur*

***Ma'zûn** kird-gâra hamd u sipâs id
Fikre gidme terk-i havf u hirâs id
Kaşkâ'i ilini deryâ kıyas id
Çalhanur, çalhanur ber-çarar olur*

Çağdaş Kaşkay şairleri, eski şiir türü yanında yeni şiir türünde de şiirler kaleme almaktadırlar. Günümüz Kaşkay şairlerinden Avezullah Seferî, yeni şiir türünün önemli temsilcilerinden biridir. Aşağıda verdiğimiz şiir, Avezullah Seferiden derlemiş olduğumuz² serbest şiir türünün bir örneğidir:

*Bir güleş aynaya bax bir gülümsen!
Ayna da güler
Gine gel aynaya qarşı tur ağla!
Ayna yaş töker
Dünya bir aynadır bizlere qarşı*

² Muhittin Çelik, **Özel Arşiv**, 2005.

*Biz varı dünyada aynaya baħan
Ağlasak ağlayar, gülsek de güler*

*Olmayak aynaya baħan yaş aħan
Aynaya*

Baħ!

Gül!

Kaşkay manzum edebiyatının temelini, *Asanek/asanak*, *Geraylı/gıraylı*, *Koşma* ve *Şah Hatâyî* gibi türler oluşturur. Biz ana hatlarıyla bu dört tür üzerinde duracağız.

Ancak çağdaş Kaşkay edebiyatında yavaş yavaş yeni kalıplarda yazılan şiir türlerine de rastlamaktayız. Bu yeni örnekler çeşitli yeni adlarla anılarak Kaşkay edebiyatının oluşmasına önemli katkı sağlayacağını düşünüyoruz.³

1. Asanek/Asanak: Kaşkay edebiyatında *asanek/asanak* denilen bu tür, farklı

Türk lehçe ve şivelerinde, "bayatı, mâni, karşı-beri, hoyrat, koşuk, çinik, şın, aşule vb." adlarıyla bilinir. Mâni, Türk sözlü edebiyatının en yaygın türlerinden biridir. Türk edebiyatının başlangıcından günümüze mâniler, duyguların en yoğun taşıyıcıları olma özelliğini gösterirler. Kaşkay sözlü edebiyatının önemli türlerinden olan asaneklerde aşk, doğa, ölüm, ayrılık, göç gibi konular işlenir. Günümüz Kaşkay sözlü edebiyatında asanekler genellikle nağmeyle söylenir.

Günlük hayata dair her konuda söylenebilen ve sözlü gelenek ürünü olan asanekler, toplumun kültürüne ve yaşayışına ışık tutmaları açısından önem arzederler.

Gerek mısra sayısı gerekse hece ve kafiye düzeni bakımından, mâni/asanek klâsik bir türdür. Kafiye, redif ve cinas, değişmez unsurlar olarak önemli bir role sahiptir.

Asanek, yedi heceli, genellikle 4+3 duraklı, kafiye (aaba veya aaaa) ve dört mısradan oluşan bir edebi türdür. Bu yapının dışında kalan bazı asanek/manilere de rastlanmaktadır. Kaşkaylar henüz yazılı bir edebiyata sahip olmadıklarından dolayı, diğer sözlü edebiyat ürünleri gibi, asanekler ağızlara ait pek çok ses ve şekil özellikleri taşımaktadırlar.

Kaşkay Türkleri ile Türkiye Türklerinin kültür ve medeniyet kökü aynı temellere dayanmaktadır. Asanek ve mâni türleri arasında yapılacak tema karşılaştırmalarının bu hususları aydınlatacağına inanıyoruz.

Günümüzde Kaşkaylar arasında asanek söyleme geleneği bütün canlılığıyla devam etse de (özellikle düğünlerde gelin ve damat arasında karşılıklı atışma şeklinde) değişen hayat şartları, bu geleneğin unutulmasına yol açmaktadır. Bu yüzden, Kaşkaylar arasında söylenen asaneklerin tamamının derlenip kaydedilmesi gerekir. Aşağıda Kaşkay yaylak ve kışlak sahasında derlediğimiz birkaç asanek örneği yer almaktadır:⁴

Telleriň harman harman

³ Bu yeni türlerin öncüsü olarak Avezullah Seferiyi görüyoruz. Seferî, Kaşkay edebiyatını bu yeni türlerle beraber şöyle sınıflandırmaktadır: *Béşlik, eysi asanak, artı gıraylı, eysi koşma, artı koşma, eysi divanı, yengi koşma, ağca koşma* (Yetimyal, s.38).

⁴ Muhittin Çelik, Özel Arşiv, 2005.

Âlem esir ne bir men
Gel 'âlemi bağuşla
Tâ bir kalam esir men

Canağda hâl olaydı
Dudağda bâl olaydı
Ne dedim yâr incidi
Kaş dilim lâl olaydı

Dağlar ây yağı dağlar
İller otağı dağlar
Sizi hozan çurudar
Bizi el dağı dağlar

Dayan bah dize dağlar
Dayak ol bize dağlar
Kaşkâyiden bir selâm
Apar Tebrize dağlar

2. Geraylı: Diğer lehçe ve şivelerimizde olduğu gibi Kaşkay âşık edebiyatında da bu tür, sekiz heceli şiir olup (birinci kıtanın mısraları bazen birinci ile üçüncü diğer kıtaların üç mısrası birbiriyle kafiyeli olur = abab ccca ddda eeea fffa) dörtlük şeklinde yazılır. Bazı geraylılarda dördüncü mısra nakarat şeklinde söylenir:

‘Âşıklar Yoldaşı⁵

Sen bahaydıñg bize sarı
Bizim eller ây olardı
Muhabbetiñg bağçasından
Bize bir gül pay olardı

Seniñg âşıklar yoldaşı
Unutmaz kavm u kardaşı
Gelmeseydiñg gözüm yaşı

⁵Avezullah Seferî, **Yetinyal**, Neşr-i Hemara, s. 101, 1393(2015) Şiraz.

'Umrum ihen çay olardı
Sen hâlüm bilmeseydiñg
Ahvâlımı almasaydiñg
Vay gülüm sen gelmeseydiñg
Nağmelerim var olardı

Télleriñgden dara çinler
Gel köylümden âç düğünler
Gelmeseydiñg mene günler
Ağşamınan tay olardı

Yalvarıram sené Târı
Sil köylümden gam gubârı
Sen bahaydıñg bize sârı
Kışler bize yay olardı

Hâşâ Olmasun⁶

Güzel haqqıñg 'izzetine
İkrârûñg hâşâ olmasun
Ya 'âşıklar sohbetine
Gelib temâşâ olmasun

Yâ bizi harif eyleme
Yâ gamdan za'if eyleme
Yâ gözden teklif eyleme
Yâ dilde hâşâ olmasun

Bağûnga bulbulam nessim⁷
Gönçe memeñgne hevesim

⁶ Şahbaz Şahbâzi, **age.**,s.66.

⁷ *nessim*: Neyim var? (Yani, hiçbir şeyim yok.)

*Bir sen varum olsañg bessim
Dünya çâr goşa olmasun*

*Sır sözüm getirrem üze
Men mâylam ala göze
Bu hârmenden kısmet bize
Niçün bir hoşâ olmasun*

*Ma'zûn çeker âh u sûzı
Tâ sen olañg kime rûzı
Raķibiñg gece gündüzü
Hoşluķa başa olmasun*

3. Koşma: Âşık edebiyatında genelde üç ile beş dörtlükten ibaret olan ve kendine has bestesi olan lirik şiir türüdür. Kaşkay edebiyatında bu şiir türü on bir hecelidir. Güney Azerbaycan şairlerinden üstad Şehriyar'ın Türk dünyasına mal olmuş "*Heyder Babaya Selam*" adlı şiiri, koşma türünün en güzel örneklerinden biridir. Kaşkay şairleri üzerinde Şehriyar'ın büyük etkisi görülür. Aşağıda koşma türünün Kaşkay edebiyatındaki iki örneği verilmiştir:

Eger Koysalar

*Geling varumdur özüm özümdür
Bir ârmanlı cemle yoħdur sözümde
Çöllerde gurba yoķuş benim gözümde
Bir güzel sunadur eger koysalar*

*Koymazlar kurumuş güle âğlayam
Soruħmuş serâsız ele ağlayam
İstesem her günde bile ağlayam
Göz yaşum deryâdur eger koysalar*

*Bir baħıñg haķikat gören gözlere
Işıkdan danuşan yaşıl sözlere
Düşdeki 'arzular gelmez özlere
Dunya hoş dünyadur eger koysalar*

Menim inen sırdaş ola yoldaşlar
Konallar dâmuma sevinci kuşlar
Çiçekli çöl olar dağunan daşlar
Gönglim toydadur eger kıysalar

Üz Dağa⁸

Léyli yârdan üregimde yârâ var
Mecnûn olub döndermişem üz dağa
Derd bir olsa dağ bir olsa çâra var
Nidmeg olur üz yârâyâ üz dağa

Gam köylüme konan günden köçmedi
Zelîl idib perr u bâlum açmadı
İl yanunda derdli sözüüm geçmedi
Öz derdimnen göreg diyem söz dağa

Yollaşsuzam, yollaşludan korharam
Yalınızam öz özeme baharam
Kardaşsuzam bağrum ota yaharam
Dar günümdür göreg idem üz dağa

‘Akıl göreg tefrikeden yân vire
Raḥne düşmez hem tefâkâ hem gire
İki kardaş kulunç virse birbirine
Deviriller güc salanda üz dağa

Ma’zûn sözi pendiyâtdır yaza sen
Öz cinsingnen hem-ḥûy olub geze sen
El üstünde tu’me verseng bâza sen
Pervâz idib dâim salur göz dağa

⁸ Şahbaz Şahbâzi, **age.** s. 87.

4. Şah Hatâyi : On beş heceli şiirlere Kaşkay edebiyatında Şah Hatayi türü denmektedir. Bu tür, Şah İsmail tarafından yazılan bir şiir kalıbıdır. Bu kalıbı örnek olarak yazılan şiirlere *Şah Hatâyi* denilmektedir. Kaşkay edebiyatında da Şah Hatayi türünde (kalıbıyla) şiirler yazılmaktadır. Aşağıdaki şiirler bu kalıpla yazılmıştır:

Sen Sağ Ol⁹

*Dağıdar âyrılığı sél kimi göz yaşlarımız
Géne meclis bezedir yaz çağı yoldaşlarımız
Biz ki gam zencirine kollarımız bağlı kalıb
Koy üce başlı kala Bakı'da kardaşlarımız*

*Yaşa sen tâ yolunga canımı kurban éyleyem
Sen sağ ol koy tâ bizim darda kala başlarımız
Her ke bir gül yarada yaz éyleyer ölkemizi
Suna kim gölde çimen nazlı kalem kaşlarımız*

*Olmuşag anka kimin bir âdımız dilde kalıb
Tâ bile derdimizi Kafdaki sırdaşlarımız*

Téz Geling¹⁰

*Ey saba mennen heber ver ehl-i hâl yollaşlara
Söylereing ayrulmagung inni çağıdır geling
Téz geling darman éding çoğ derdim kârıdır benim
Tâ cesedden çılmamış can ta ki kakidir geling*

*Oldugum günden bez üz ming nazınan besleddigim
Bî-vefa ruhum tenimnen indi yağıdır geling
Men musafir yol heternak 'akl zayıllı ağır ük
Nâ-beled herifim galet 'abd-i veset köylüm dossağıdır geling*

*Ey saba İbrahime vér eşli metlebden heber
Şah-ı merdan kowser üsse inni sağıdır geling*

⁹ Avezullah Seferi, *age.* s. 229.

¹⁰ Şahbaz Şahbâzi, *age.* (II. Kitap) s. 47.

Adam Oğlu¹¹

Âsmân bir kara bahting adunı (adungı?) insan koyar

Salur dünya cefâsuna üregine kân koyar

Gece gündüz renc ü zahmet derd ü mihnet havf u bîm

Yağar bir ebleh vücuda âdunı sultân koyar

Bir ebleh zühed ü riyadan harîd iyeler cehennem

Tâ adunı şeyhü 'l-islâm kıble-yi imân koyar

Çoh geran tapar amma dünyada erzan koyar

Muselmân oğluna bah bah begenmez gebr u Yahudi

Bir büyüğ ebleh tacirdir yıkar mâl u mülk ü zer

Nahs üzi kıbleye dönmez âdunı muselmân koyar

Bezendir özge oğlı için âdunı koymuş kızım

Büyüdir özge kıızı için âdunı oğlan koyar

***Ma'zûn** sowda-yı cânânda dâyim cânı belâdadır*

Tapar öz cânuna düşmen âdunı cânân koyar

Avezullah Seferi, bu kalıpta on heceli şiirler yazarak Kaşkay edebiyatına yeni bir tür kazandırdığını belirtmektedir. Şairin aşağıdaki şiirleri bu yeni türe örnektir:

Ay Konaqlığı¹²

Yazdır ge çihek séylana céýran

Şâdlık tiz iter payana céýran

Hicrân otu salma cânâ céýran

Koy âlışa hicrân yana céýran

¹¹ Şahbaz Şahbâzi, **age.** s. 83.

¹² Avezullah Seferi Keşkoli, **age.** s.254

*Ayrılma gözel kıpar kıyâmet
Gel hoşluk édek tâ elde “fursat”*

*Gel séylana soldan sağa bir bah
Karlar pozulub sen dağa bir bah
Çöllerde gümüş yarpağa bir bah
Bulbul çemene konmağa bir bah*

*Düşmez bu kuşîng nağmesi dilden
“Hayf” olmaya fursat gide elden?*

*Kuşlar bu géce yatar gül üste
Gel bağırmı sen bağla til üste
Bah gör boğuşar suna göl üste
Ây çaldı kızıl sepdi çöl üste*

*Ulduzlara bah gümüşlenirler
İlger başum üste düşlenirler*

5.Yeni Koşma ve Ağca Koşma: Aşağıda verdiğimiz şiir de yeni (yengi) koşma örneğidir: Avezullah Saferi, Kaşkay edebiyatında yeni (yengi) *koşma* ve *ağca koşma türünün* ilk şiiri örneklerini kendisinin başlattığını belirtmektedir.¹³ Ağca koşma ile yeni koşma arasındaki tek fark, şiirin kısa ve uzunluğudur.

Serbest nazım türünde ilk şiir örneklerini Avezullah Saferi verdikten sonra onu çağdaş Kaşkay şairlerinden Ersalan Mirzaî ve Kave İrvânî Keşköllü gibi şairler de bu türde şiir yazmaya başlamışlardır. Aşağıdaki örnekler, Avezullah Saferi’ye ait olan bir yeni koşma ve bir de ağca koşma örneğidir:

Yeni Koşma

*Gip güniz güleş gün turduğı yurda
Kımışık yansa da yansun*

Gören olmaz

Bilen olmaz

Amma karangı gecede her kımışık bir seriş ây göze geler

¹³ Avezullah Saferi Keşköli, **Yetimyal**, Neşr-i Hemara Şiraz 1393, s.38.

Yerden yere

Söze geler

Ağca Koşma

Eriyen sözilen çağımı

Yamamuşam düşe

Harda bir bilen damanum yanağa

İtti bıçak çekme bağruma koy oturam

Ây kara karangı karlı kara kış

Burmağ çağhardmag olmaz

Âya bahıram

Âyağ sen bah! bir kölge

Dişdir tuştur?

Kaç kara!

SONUÇ

Kaşkay Türkçesi, bulunduğu konum itibariyle Türk Dünyasının en güneyinde konuşulan Batı Oğuzcasının bir koludur. Yazı dili olma yolunda önemli çalışmaların yapıldığı Kaşkay Türkçesi, henüz yazılı bir edebiyata sahip değildir. Bu durum derlenen metinlerin yazıya aktarılmasında ve il fertlerinin kaleme aldığı eserlerde karışıklığa neden olmaktadır.

Yazılı edebiyatın oluşmasının en önemli ayaklarından biri, zengin bir sözlü edebiyata sahip olmaktır. Kaşkaylar çok zengin bir sözlü edebiyata sahiptir. Kaşkay dil ve edebiyat ürünlerinin derlenip yazıya geçirilmesi bu bakımdan büyük önem taşımaktadır. Derleme çalışmaları konusunda, günümüzde gerek Kaşkay aydınları ve gerekse Türkiye'deki araştırmacılar tarafından büyük mesafeler kaydedildiğini söyleyebiliriz. Ancak, hayat şartlarının değişmesi neticesinde, bu dil ve edebiyat ürünleri gün geçtikçe unutulup yok olma tehlikesiyle karşı karşıyadır. Bu sözlü edebiyat ürünlerinin, Türkiye'deki akademik çalışmalar çerçevesinde, farklı bilim dalındaki (dil, edebiyat, sosyoloji, tarih vb.) akademisyenlerden oluşan bir çalışma grubu tarafından, bir proje dâhilinde ele alınıp yazıya aktarılması ve yayımlanması konusu büyük önem taşımaktadır. Bu tür çalışmalar, manzum türlerinin yanında, Kaşkay edebiyatında nesir türünün de gelişmesine büyük katkı sağlayacaktır.

KAYNAKLAR

Çelik, Muhittin (2005) *Özel Arşiv*.

Seferî, Avezullah (1393 / 1973), *Yetinyal*, Şiraz: Neşr-i Hemara.

Şahbazi, Şahbaz (1367 / 1947), *Kaşkaî Şiiri ya Asar-ı Kaşkaî*, Şiraz: Çaphane-i Mustafuy.